

iet zoo erg ge-
schenleven aan

l. dikwerf ook
immers maal-
was.
en gewraakten
gekomen. Men
oepskenze.

voorzoover de
le psychotech-
emands aanleg
adt, om zooveel
ng iemands be-
open later nog
middelen, en
op welke wijze
roeven neemt,
de kwestie.
rbeeld. Stel U
nw wenscht te
kast te stellen,
le cijfers juist
folgorde vast te
at ze voor het
n aanleg heeft
dekken, dat ze
leem telefoon,
ste plaats kan
en in een van
meer dan één
gt daaruit, dat
n goed telefo-

gaf, om derg-
vele beroepen
te stellen, daar-
aan de roeping
i van een der-

t ook adviezen
et de vraag, of
meisje in een
Zeker, er kan
r een bepaald
men zegt: hoe
is — dit jong-
sut, in dat vak
hting een zeer
dat zijn uit-

eer vele letter-
en, is het toch
eren hun zoon
p te leiden —
t heel spoedig
he omstandig-
zulk een vak-
stenen in der
We hebben is
beroepskenze
istelijke Jeugd-
neisjes, die op
d de beste ge-
e de kinderen
gelijk in chris-
inlicht omtrent
cinderen in een
die wijze weer
roons etc. voor
noodig hebben
aanleg van het
advies in een

wat voor onzen
schen zijn ons
ri van dit jaar
laandblad voor
Het tijdschrift
is, naar het
goed van uit-

nader op den
aan — ook al
s van ons blad
e belangrijkste
schijnen. Over
worden, hopen

niet verre meer
als een plaat-
uze, uitgaande
het type con-
t den loop der
komen in den

weer niet alles
n. En één van
deze, dat zeer
het type con-
t den loop der
komen in den
pen is de proef

op de som gegeven, dat er iets te bereiken valt
psychotechnisch onderzoek.

Daarbij spreekt het feit, dat het eigenlijk noodig
is, een jongmensch herhaalde malen over een tijds-
verloop van — zeg — zes maanden te onder-
zoeken, om alle mogelijke toevallige omstandig-
heden te kunnen elimineeren, ook mee, om de
moeilijkheden te vergrooten. Immers na de her-
haling van de proef, staat voor de derde maal
het jonge mensch niet geheel objectief tegenover
de proeven, die genomen worden.

Maar dit zijn allemaal moeilijkheden, die wel
zullen kunnen worden overwonnen.

En hoewel we allermist zouden durven zeggen,
dat in vroeger jaren, zonder beroepskenze-voorrich-
ting, de ongelukken zoovele waren, als men ons
wel eens wil doen gelooven, toch is er hier een
terrein geopend, waar we als christen-ouders en
christen-opvoeders onze belangstelling niet mogen
onthouden, en niet zullen kunnen onthouden.

J. WATERINK.

WIJSBEGEERTE.

Wijbegeerte in steen.

XIII.

Warden we niet arm, wanneer alleen de gedach-
te, dat een huis een woning is van een gezin
— zonder meer — in het uiterlijk van het huis
naar voren komt? Moeten we niet zoeken naar
een verrijking van het leven, doordien ook hogere
ideeën hier worden weergegeven?

Deze vragen rezen aan het slot van ons vorig
artikel.

Om deze vragen te kunnen beantwoorden, moe-
ten we eens even zien, welke de beteekenis is van
het Calvinisme voor de bouwkunst.

Om deze vraag juist te kunnen beantwoorden,
moeten we eerst ons even herinneren, dat telkens
weer bij de woordvoerders der moderne bouwkunst
de wijsgeerig-religieuze gedachte den vorm van het
bouwwerk beheerscht, en dat men ook in den
gevel van het woonhuis zijn religieuze ideeën laat
spreken.

Men heeft er behoefte aan zijn godsdienst, die
kunst is, en zijn kunst, die godsdienst is, in het
bouwwerk ten toon te stellen.

En als een armoede, als gebrek aan levens-
kracht wordt het beschouwd, wanneer in een Gods-
huis of in een woning niet een hogere gedachte
tot uiting komt. De kunst is een soort religie,
gelijk trouwens heel de levensbeschouwing van ver-
warring tusschen godsvorering en kunst-bewon-
dering vol is.

Zullen wij dus de moderne bouwkunst kunnen
volgen op haar weg, om in het bouwwerk een
godsdienstige uiting te willen zien — hetzij dan
dat men zich op het pantheïstisch standpunt van
een Plasschaert stelt — hetzij dan dat men profes-
tisch de toekomst van den nieuwen godmensch
wil symboliseeren — dan moeten ook wij kun-
nen meegaan met de gedachte, dat er in het bouw-
werk een religieuze idee naar voren moet komen,
en dat ook onze religie zich leent om in steen
te worden vastgelegd. En moge dan al onze hogere
godsdienstige opvatting blijven buiten de sfeer van
het concreet uit te drukken gevoel, toch moet in
onze levensbeschouwing dan een soort terrein zijn,
dat vraagt om uiting in steen of marmer.

In elk geval zal er uit onze beschouwing dan een
eigen stijl geboren moeten worden. Immers eigen
religie had immer eigen stijl. Wij eigen religie
eigen wijsbegeerte gaf; die eigen wijsbegeerte weer
eigen kunstestischen deed geboren worden; en op
die wijze dus ook de eigen stijl ontstond, ja riep
om realisceering.

Maar nu is het zoo buitengemeen eigenaardig,
dat bij het Calvinisme tot hiertoe niets van dit
alles te bespeuren viel. Zeker, er was iets eigens.
Maar dat eigens bestond in het niet-hebben van
eigen stijl. Het bestond in het afwezig zijn van
eigen tempel-type, zooals men roemt in het Pan-
theon van Athene, in het Pantheon van Rome,
in de Aja Sofia van Byzantium, in den Dom van
Keulen of in de Sint-Pieterskerk van het Vaticaan.
(Kuyper, „Het Calvinisme en de Kunst“).

Weliswaar had datgene wat er gebouwd werd door
de oude Calvinisten een eigen cachet, ook wan-
neer hunne huizen verzezen — we zagen dat reeds
meermalen — maar daarom kan er nog niet van
een eigen stijl worden gesproken. De bezieling van
een motief, dat aan heel de wereldbeschouwing
wordt ontleend, scheen achterwege te blijven.

En nu komt vanzelf de vraag, of dit wel anders
kón.

Wanneer we het leven in zijn lagere vormen zien,
dan is het merkwaardig, dat telkens weer blijkt, dat
daar het religieuze en het kunst-leven zóó één zijn,
dat er van een eigen terrein voor beide niet kan
worden gesproken. Er zijn volkeren, die in hun
sculptuur alleen godenbeelden weten voort te bren-
gen, en er zijn betrekkelijk hoogstaande rassen,
die de kunst enkel gebruiken voor een religieus
doel.

Nu ligt, gelijk D. V. later door een der andere
redacteuren van dit blad elders zal worden uiteen-

gezet, religieuze ontroering, en kunstontroering vlak
naast elkander. En het is historisch gezien en psy-
chologisch gezien, zoo uitzonderend te verstaan, dat
in de primitieve levensvormen men geen onder-
scheid tusschen die beide wist te maken.

En wanneer het christendom straks nieuwe be-
zieling geeft, dan neemt men, mede onder den in-
vloed van den oud-testamentischen schaduwen-
dienst, de religie als nieuw-beziefings-motief ook
in zijn kunstbeschouwing op. Dan heeft inderdaad
de gedachte, dat er een eigen steer, de omgeving
van een eigen tempel, gegroeid uit de godsdien-
stige-kunstenaarsvisie, noodig is, om zijn God te
ontmoeten, nog niet afgedaan. En toch „zal men
immers God allerwegen kunnen aanbidden in geest
en in waarheid“. Maar dit moet eerst worden be-
gripen en beleefd.

Er moet komen een bevrijding van de religie
evengoed als er zijn moet een bevrijding van de
kunst. Kunst, die steeds gebonden is aan stof-
felijke vormen, kan tenslotte niet zijn de hoogste
levensvorm. Dr. Kuyper heeft dit in zijn aan-
gehaalde werk, ook met een beroep op Hegel
en Von Hartmann, duidelijk uiteengezet.

En wij zouden ons hierbij ook kunnen beroepen
op datgene, wat door de woordvoerders van de
nieuwe kunstbeschouwing zelf wordt gezegd. Im-
mers telkens weer wijzen ze er op, dat er in elke
school van de kunst na de periode van de vol-
making dezer eigen kunst, komt een periode van
vergeestelijking. Een vergeestelijking, waardoor de
neiging komt, de stoffelijke banden te verbreken
en de materiele grenzen uit het oog te verliezen.

Die streefing naar vergeestelijking is te verstaan.
Zoolang de geest bevrijding zoekt in de schoonheid
van het uitleven harer impulsies en impressies,
maar dit dan doen moet in vormen, die aan het
stof zijn gebonden, kan er van zuivere religie geen
sprake zijn. Die is eerst daar, waar de dienst Gods
geheel geest en waarheid werd.

Maar daarom kon dan ook het Calvinisme geen
eigen kunststijl geven in zijn tempels noch eigen
type leggen op zijn groote bouwwerken, wijl zijn
belijdenis is, dat de religie en met haar de Gods-
verering losgemaakt moet worden uit den zinne-
lijken vorm, — en dat daar moet zijn een krach-
tig geestelijk ophoelen.

Deze bevrijding doorloopt een proces.

„Dat is het proces van Aäron tot Christus, van
Aholiab tot de Apostelen des Heeren, en krach-
tens datzelfde proces neemt in de zestiende eeuw
het Calvinisme een hooger standpunt in dan het
Romanisme veroverd had. Dienovereenkomstig kon
en mocht dus het religieuze Calvinisme geen eigen
kunststijl uit zijn religieus beginsel ontwikkelen.
Het te doen, ware een terugzinken op lager stand-
punt geweest.“ Zóó sprak Dr. Kuyper in zijn „Het
Calvinisme en de Kunst“. En dit woord ligt geheel
in de lijn van de beschouwingen, die immer die
van Calvijn's nazaat geweest zijn.

Maar dan bewijst het feit, dat wij, bij den bouw
van onze huizen-blokken, niet met allerlei religieuze
motieven willen komen aandragen, juist dat onze
religie zooveel rijker is dan die van hen, die me-
nen, dat zij hun godsdienstige sentimenten het beste
kunnen uitleven in datgene, wat zij als kunststuk
den volke toonen. Onze religie is teveel geestelijk
om eigen bouwstijl te scheppen.

Of er dan geen principes voor de kunst over-
blijven?

Zeker wel.
Maar niet die, door welke men in de eerste
plaats een godsdienstige gedachte leggen wil ook
in een blok woningen. En ook niet die, door welke
de beginselen, welke ook het uiterlijk der dingen
beheerschen, aangetast worden.

Zoo kan dus geen enkel hooger principe ons
van den eisch, dat een huis een zelfstandigheid
zijn moet, afbrengen. De eisch: de woning zij met
eigen type een individualiteit te midden van de
viele andere eenheden in het stadsbeeld, blijve
steeds gehandhaafd.

Twee tegenwerpingen hoor ik — op practischen
grond.

De eerste is: wat zal er dan terecht komen van
het werk van zoovele bouwers? Moeten we dan
weer allerlei leelijke prutserij aanvaarden? Ik an-
woord: waarom? Wie eischt dat? Ook voor den
huizenbouw, waarbij de woning, de gezins-idee het
huis beheerscht, is er werk voor bekwaame bouw-
kunstenaars. Juist daar. En daar allermee.

Maar zal men zeggen: het is een geweldig werk
voor onze architecten en ook voor de uitvoerders,
om zóó te bouwen. Ik geloof dat gaarne. Maar daar-
over gaat het hier niet. Men zegt dan: de beurs
spreekt ook een woordje mee. 't Is waar, maar
diezelfde beurs babbelde ook reeds toen men pog-
de de eischen van moderne beschouwing te reali-
seeren. Heeft men voor de verwezenlijking van een
christelijke idee dan niet iets bijzonders over?

Waarom spreekt men van schilders in de bouw-
kunst — wie denkt hier b.v. niet aan de Bazel? —
terwijl 'n Calvinistisch architect niet de vrijheid zou
gegeven worden eens een poging te wagen, om te
schilderen, door de variëteit van woning-individua-
liteiten? Zijn de huizen-reksen langs de Amster-
damsche grachten minder „schilderachtig“ dan de
Bazels scheppingen?

Wij moeten ook hier weer bewust gerefor-
meerd, dat is heeltemaal gereformeerd gaan denken
en leven.

J. WATERINK.

GEESTELIJKE ADVIEZEN.

Over het Tafelgebed.

Een onzer lezeressen doet ons een vraag over het
tafelgebed.

Ze is in een z.g.a. neutrale Inrichting, en moet daar
dagelijks aan één tafel eten met een 50 tot 70 personen,
van wie er slechts een zeer enkele gebruik maakt van
de gelegenheid tot een stil gebed, die vóór en na elken
maaltijd gedurende eenige seconden gegeven wordt.
Zelf deed ze dat dusver; zou ook moeilijk kunnen be-
schrijven het niet meer te doen. Doch een gesprek met
een der tafelgenooten deed haar zich afvragen, of het
niet misschien beter ware het na te laten.

Men betoogde haar, dat het toch niet mogelijk is,
zoo plotseling, als op 'n kommando, uit het geroezemoes
der drukke tafelgesprekken, tot de zielestemming te
komen, die voor het spreken tot den hoogen en heiligen
God ons noodig is. En al kon ze er zich niet aan ge-
wonnen geven, de bewering scheen haar toch wel een
kern van waarheid te hebben, en bracht haar in ver-
legenheid, wat nu voortaan te doen.

De vraag is niet nieuw. Ook niet geldzaam. En even-
min, zooals de inzender half vreesde, te onbeduidend
om er op in te gaan. Ik, ervaring weet ik, dat hon-
derden belijders, jonge christenen vooral, op bureau's
en kantoren, in werkplaatsen en kazernes, op kost-
scholen en in ziekenhuizen, en overal waar men in
geuigel gezelschap aan tafel zit, met dezelfde vraag te
toben hebben.

En waar ze opkomt uit waarachtigen eerbied voor
God, en uit het besef van wat het voor een zondig
menschkind wil zeggen, te spreken tot de allerhoogste
Majesteit, is ze waard met alle teederheid te worden
gewogen.

Er is evenwel ook een ander stellen van deze vraag.
't Gebeurt ook, dat men zich het bidden in tegenwoor-
digheid van ongelovigen eigenlijk schaamt; althans
niet opgewassen is tegen den verstoelen of openlijken
spot dien het uitlokt, en, omdat men zich zelf die
lafheid niet bekennen wil, nu gaat zoeken naar een
voorwendsel voor het nalaten van 't gebed, waarmee
men 'n consciëntie zóó-zóó gerust kan stellen.

Natuurlijk dat men zich dan ook de vraag stelt, of
het gebed er eigenlijk niet te heilig voor is, om in
zulk een kring en onder zulke omstandigheden vol-
gehouden te worden.

In dat geval verdient de vrager geen ander bescheid
dan 't woord van onzen Heere Jezus Christus: „Wie
zich mijns zal schamen voor de menschen, diens zal
ook ik mij schamen voor mijnen Vader die in de
hemelen is“.

Maar heel iets anders is het, als de vraag opkomt
uit de vrees, dat men zich aan het gebed en daarmee
ook aan de majesteit des Heeren vergruipen mocht.

En het gebed daarvoor is m.i. volstrekt niet denk-
beeldig. Het bidden onder alle omstandigheden kort-
weg als een ijzeren wet voor te schrijven, en dat dan
hiermee te rechtvaardigen, dat het, wat het dan voor
ons zelve ook mag zijn of niet zijn, toch in elk geval
een getuigenis is voor degenen die ons omringen,
acht ik niet in overeenstemming met karakter en doel
van 't gebed.

Dat er in het bidden in tegenwoordigheid van
wereldsche lieden ook een belijden en getuigen voor
de wereld ligt, en dat daarom middel in Gods
hand kan zijn om anderen tot nadenken en tot be-
schaming over hun niet-bidden te brengen, is volkomen
waar. Maar dit moet bij ons bidden toch altoos iets
bijkomstigs, bijna zei ik, iets onbedoelds, blijven. Voor
het getuigen dient niet het gebed maar de belijdenis.
En wie het gebed ervoor gebruiken ging, zou gevaar
loopen van niet het gebed ook het getuigenis te ver-
liezen. Hij zou gaan spreken tot de menschen in plaats
van tot God. En als de wereld dat doorzien kon, zou
ze er een heel ander getuigenis in vermoeden, dan hij,
die, al biddend, noch bidt noch getuigt, er mee bedoelde.

Neen, ons bidden moet, naar de maat van onze
menschelijke zwakheid, bidden, d.w.z. zielsverheffing
tot onzen God en spreken tot onzen hemelschen Vader
kunnen blijven, zoo er plaats voor zijn zal.

Of het dat nu zal kunnen, hangt af van tweeërlei:
van omstandigheden buiten ons en ook van ons-zelf.

Er zijn omstandigheden denkbaar, waarin er voor
het gebed in zijn gewonen vorm — zij het dan ook
den allereenvoudigsten: van gesloten oogen en gevou-
wen handen — geenerlei plaats is, en we alleen voor
het gebed in zijn vluchtigsten vorm, dien we den wel
wat oneerbiedig-klinkenden naam van „schelgebed“
gaven, nog gelegenheid overhouden. Ik denk aan een
matroos, die in storm de zeilen moet gaan reyen, aan
een soldaat midden in 't gevecht, aan een huismoeder
midden in haar huiswerk, of aan een reiziger, in de
volle wachtkamer van een station, te midden van een
aantal lawaaierende menschen. Onder zulke omstandig-
heden kan, als ik ten minste een ander in dit opzicht
schatten mag naar me zelf, niemand vormelijk bidden.
Het dan toch te willen, loopt uit op een vormendienst,
waarvan we zelf wel heel wat kunnen denken, al was
't alleen maar om den moed die er uit sprak, maar
die in Gods oogen en voor onze eigene ziel geen 'n
minste waarde heeft.

Overigens laat zich hier geen algemeene regel stel-
len. Er zijn allerlei omstandigheden denkbaar, die voor
den één wel, voor den ander niet een verhoeding
van het gebed vormen. De één kan zich gemakkelijker
losmaken van wat hem omringt, om zijn gedachten op
het onzienlijke te concentreren, dan de ander. Wat
hier bovenal groot verschil maken zal is, of men meer
of minder geoefend is in het leven nabij zijn God. Wie,
gelijk dat, bij gestadigen wandel in de genade, met
de jaren bij Gods kinderen omder het geval wordt, door-
gaans in zijn ziel niet ver van zijn God leeft, zal het
gemakkelijker vallen, ook als er veel in zijn omgeving

hem zou willen afrekken, zijn God in 't gebed te ontmoeten, dan wien het verkeer met God nog hooge uitzondering is.

Ieder moet daarin zich zelf kennen. En daarmee ging ik reeds ongemerkt spreken over den subjectieven factor die in het vraagstuk van het bidden op vaste tijden in 't algemeen meesprekt. Die beslist, ook in 't geval waarover m'n lezendster spreekt, zooveel; eigenlijk alles.

Laat voor ons nooit doorslag geven de tegenstelling tusschen onze omgeving en het gebed. Die doet er immers, sedert we niet meer behoeven te vragen of het Jeruzalem of Gerizim moet zijn, niets meer toe. Als ze ons niet verhindert tot bidden te komen, laat ons dan bidden.

Wat betreft, dat een mensch toch niet op kommando bidden kan, en dat daarom dat bidden op vaste tijden op niets dan ijdel vertoon uitloopt — laat ons daarmee voorzichtig zijn. Het luidst roepen dat gewoonlijk de menschen bij wie het ook buiten de vaste gebedstijden maar weinig tot bidden komt.

Wie godsdienst en gebed, omdat ze zoo heilig en teeder zijn, in de binnenkamer opsluit, laat ze daar doorzwaans opgesloten blijven als vergeten gevangenen. Daniel had wel op vaste tijden. De Heere Jezus Christus brak nooit het brood voor de discipelen of voor de schare, zonder te bidden en te danken.

In haar: „Bidd' zonder ophouden" vermaant ons de Schrift, dat we staan gullen naar een leven in gebedsstemming. En, gelijk ik boven zeide, hoe meer we ons oefenen in 't leven nabij onzen God, hoe meer die gebedsstemming ons eigen zal worden, en hoe natuurlijker ook het regelmatig terugkerend gebed vóór en ná den eten ons worden zal.

Omgekeerd ligt er in het op vaste tijden terugkerend bidden ook zulk een kostelijke steun voor ons leven nabij den Heere. Een oogenblik van zielverheffing tot Hem breekt dikwijls den greep der zonde en der wereld op ons hart.

En bovendien kan ook het weten, dat we straks zullen gaan bidden of danken, ons een prikkel zijn tot waakzaamheid, dat we ons niet door ijdele gesprekken of sondige gedachten zullen laten meevoeren.

Laat ons daarom, in plaats van er aanstonds voor uit den weg te gaan, ons inspannen om uitwendige belemmeringen in 't gebed door innerlijke kracht te overwinnen.

Vreeland.

FERNHOUT.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

Stembusprogram en Kabinetsprogram.

I.

Het ontwerp-Stembusprogram van de A.-R. Partij is op de vergadering in Den Haag na eenige wijzigingen aanvaard.

Die wijzigingen betreffen geen kardinale punten, maar meer de formulering.

Zoodat in hoofdzaak nu het Stembusprogram bekend is, waarmee de A.-R. Partij voor de kiezers zal verschijnen.

Uit de praktijk blijkt, dat men de beteekenis van een stembusprogram nu eens overschat, dan weer onderschat.

Het eerste komt vooral daar voor, waar niet voldoende rekening wordt gehouden met het feit, dat de Anti-Revolutionairen op coalitie zijn aangewezen.

Van tijd tot tijd worden grieven geuit, welke hierop neerkomen, dat het Stembusprogram wel mooi in elkander zit en veel belooft, maar dat er zoo weinig van wordt afgewerkt.

De kwalificatie „parade-paarden" wordt daarbij niet ongebruikt gelaten.

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN.

„Wij wilden Jezus wel zien."

Wie tracht, in den geest van de literatuur onzer dagen eenigermate in te dringen, wordt niet alleen opgeschrikt door het demonische, dat in menscheelijken woordvorm zich uitstort, doch hij verneemt door dit alles heen ook een schuchtere stem: wij wilden Jezus wel zien.

En het demonische gieren naar vrijheidsbeleving en het adventsverlangen naar Jezus zich tegelijkertijd persen uit benauwde kelen, dat is niet vreemd. De evangelist, die de vraag der Grieken: „wij wilden Jezus wel zien" ons heeft opgegeven als een raadsel, heeft met die vraag het lijdensverhaal ingeleid; de wensch van het Griekische hart, om Jezus te zien, wordt in het oor der discipelen gefluisterd en aan Jezus Christus overgebracht in hetzelfde uur, waarin de hemel dondert, en Christus weet en verstaat: nu is het oordeel, de crisis, dezer wereld. Als Grieken hun oogen willen weiden aan den Zoon des Menschen, dan broedt tegelijkertijd het Jodendom over zijn vervloeking, die hem voor de massa der Grieken een vervlakking zal doen worden: den dood des kruises. Want door dien dood wordt Jezus Christus den Joden een ergernis, den Grieken een dwaasheid (Johannes 12:20-33).

Toch heeft Christus den roep der Grieken gehoord en zijn Vader gedankt.

Zij wilden Jezus wel zien.

Zoo ook kan een discipel, een apostel, een prediker van den Christus in deze tijden wéér de menschen der cultuur, de dragers van den „Griekischen" geest tot zich zien komen. Zelfs als de omstanders waarschuwen, dat Jezus' leerlingen tot „schriftgeleerden" ontaard zijn, blijven zij zich tot hem dringen. „Wij wilden Jezus wel zien." En wie de duivelen hoort krassen: wat heb ik met u te doen, Jezus?, die moet óók heiten op het adventsverlangen dezer schemerende harten. Hij moet een ant woord geven.

Want zij wilden Jezus wel zien.

* * *

En bij vroegere verkiezingen is wel gebleken, dat die redeneering besmettelijk is.

Men voelt zich na een periode, waarin een Rechtsch Kabinet leiding gaf, vaak teleurgesteld, en die teleurstelling is voorwerp van mededelezaamheid, de teleurgestelden blijken talrijker dan men eerst meende en bij nieuwe verkiezingen loopt dat uit op meerdere of mindere verzwakking van de partij. Soms ook schieft een groep van teleurgestelden een nieuw partijje. De anderen zwerven schaloos rond.

Maar de A.-R. partij kan geen harer leden missen. Allereerst niet omdat zij een geestelijke of wil men: een ideële partij is.

Zulk een partij zoekt steeds leden te werven in de overtuiging, dat door haar Christus als Koning in het politieke leven het best gediend wordt. Ook hier geldt het, dat in de veelheid van onderdanen 's Konings heerlijkheid is gelegen.

Vervolgens echter kan zij niemand missen, omdat zij natuurlijkerwijze evenals iedere andere partij wel op uitbreiding, maar niet op inkrimping van haar invloed bedacht moet zijn.

Al is bij het stelsel van Evenredige Vertegenwoordiging het verlies van een klein getal stemmen niet meer zoo afbrokkelend als vroeger, het kan toch een zetel in de Tweede Kamer schelen.

En het getal zetels, waarover zij beschikt, is toch al krap genoeg.

Daarom behoort tot de voorbereiding van de verkiezing ook het wegnemen van het teleurstellingsgevoel, voor zooveel dit slechts mogelijk is.

Daartoe moeten de klachten nauwkeurig worden onderzocht.

Zoo zij gegrond zijn, moet verbetering in het uitzicht worden gesteld.

Blijken zij ongegrond, dan moet alles worden gedaan om ze te ontzenuwen.

Maar de zaak moet vooral van twee kanten worden bezien.

En zij draait voor een groot deel om de verhouding van Stembusprogram tot Kabinetsprogram.

= Opium.

Nog altijd is de opiumkonferentie niet afgelopen. Men kan maar niet tot overeenstemming komen. Het opium brouwt kwaad, zelfs waar het niet gerookt wordt.

In Duitschland zijn een lange reeks van bank-schandalen openbaar geworden en er zullen er nog wel meer bij komen. Verantwoordelijke regeringspersonen bekenen er in gelopen te zijn. Maar wat deden zij dan met hun verstandelijke vermogens, vraagt men zich af. Goed vertrouwen, zoo verontschuldigen zij zich. Nu kan men er door goed vertrouwen wel eens een keer inloopen. Maar zoo herhaaldelijk ook? Goed vertrouwen werkt toch niet als opium?

Turkije, dat in het vorige jaar het khalifaat ophief, heeft nu den Patriarch der Grieksch-orthodoxe kerk verbanen. In Griekenland neemt men dit begripelikerwijze hoog op. Is Turkije ook al gewonnen voor de Russische theorie, dat godsdienst opium is voor het volk?

België kent thans zijn strijd om de vrouw. De Roomschen willen haar het kiesrecht geven, de Liberalen niet. Van beide kanten zit hier natuurlijk politiek achter. Bij de Liberalen is het natuurlijk vrees voor „het opium van den godsdienst", waar-

Ik wil nu niet vergeten, dat het gevaar van groote woorden hier voor de deur ligt.

En niet willen wij verbergen, dat de „litane van zonderlinge zielen" wel eens wat al te spoedig ingedragen wordt in de sfeer van Jezus. Het zijn werkelijk niet alleen de belijdenis-loozen, maar het zijn óók de menschen, die uit den leer-gang van Christus' „apostolischen stoel" een belijdenis omtrent Zijn wezen en werk hebben meegenomen naar het leven, die zich hier bezondigen aan het ontijdig en voorbarig gejubel, dat de oogen der blinden Hem zien, dat Hij „Effatha" word geopen" tot doffe oogen gesproken heeft. Het is een Roomsche, Anton van Dumkeren,¹⁾ die de „litane der zonderlinge zielen" heeft vernomen, als ze gezongen wordt in woordlozen zang, door de ziel van den blinden orgelman met zijn rammelenden deun, die geen mensch verstaat; en door de ziel van den jongen, die „half idiot in blindemans oogen ziet en in zijn keel voelt kloppen de treurnis van blindemannetjes lied"; en die dezelfde litane hoort uit de ziel van den krommen petroleum-man, die zijn deuntje vroolijk fluit en amper een cent op zak heeft; of van de vrouw met de broodkorf, of van de schooiersvrouw, die in 't kerk-portaal honger lijdt. Want al die zielen roept hij aan:

En zielen van alle gewone menschen, die arm en (verlaten zijn).

Zielen der Zonderlingen van Jezus, der vromen, die (niemand begrijpt).

maar die aan je kruishoofd tot vruchten van (eeuwige vreugde rijpt).

bidd' voor ons in de gemeenschap met alle Gods (heiligen samen).

om een warm hart en een heilige ziel en het (Eeuwige Leven. — Amen.

En zoo wordt het hout, waarop Jezus stierf, met meer „lilien" bedekt, dan met die ééne, tot wie Jozef van Aabst zegt:

¹⁾ „Roeping". Maandschrift voor Schoonheid (Roermond) J. J. Roman & Zn, Maart 1924, bl. 342.

aan meer de vrouw dan de man verslaafd heeft.

Wat ongetwijfeld als opium werkt is de weelde. Luxe voert als in een andere wereld. Wordt die luxe ontnomen, dan voelt men zich ongelukkig. Evenals het opium brengt ook de weelde verslapping over den mensch. Er zijn er die zonder luxe nu eenmaal niet kunnen leven. Luxe-zieltjes, die een gezonde maatschappij er eigenlijk niet op na kan houden. Met genoegen zal men dan ook de aankondiging van het wetsontwerp eener weelde-belasting gelezen hebben. Te grooter wordt het genoegen, als in verband daarmee wordt gemeld, dat de direkte belastingen zullen worden verlaagd.

Een van de grondkleuren van de christelijk sociale levensopvatting is soberheid.

HEPP.

LITERATUUR EN KUNST.

De Middelnederlandsche en moderne bewerkingen van de Beatrijs-legend.

III.

Dr Felix Rutten, een der bekendste Roomsche dichters, heeft de Beatrijs-legend bewerkt in dramatischen vorm, waarmee hij een werk leverde in den trant der Middeleeuwsche mirakelspeelen. Het episch karakter der legende trad hierdoor eenigszins op den achtergrond, want, om de handeling in het stuk behoorlijk tot zijn recht te laten komen, moest de dichter, naast Beatrijs, een aantal personen scheppen, die onze aandacht wel moeten trekken en die in vele opzichten zelfs de aandacht van haar afleiden.

Als het stuk opent, zien we Beatrijs bezig bloemen te verzamelen in den tuin van het klooster, om ze straks te schikken voor het Mariabeeld. Peinzend en droomend vertoelt ze te midden der bloemenweelde en de wondere avondschoonheid stemt haar ziel gevoelig als ze is, tot weemoed. Ze voelt zich in het klooster niet thuis. De vrees voor ongewissen strijd dreef er haar eens binnen, maar ze is er niet gelukkig. Ze benijdt de gelieven, die zacht fluisterend dwalen door de schoone stilte der natuur en is afgunstig op het zwaluwpaar, dat „onder 't blauw scheert".

Zij gaan getwee in liefde trouw verend. —

Ken gesprek met den tuinman van het klooster, die haar helpt bij het plukken der rozen, brengt ons eenigszins op de hoogte met haar verlangen naar liefde. Ze is sinds lang een wees. ... vertelt ze den tuinman. Eens, lang geleden had ze één enklén vriend (Valentijn), maar ze was toen nog jong. —

en, nu zijn we met de inleiding klaar, die vriend heeft juist met den tuinman een onderhoud gehad en bezorgd gevraagd of Beatrijs gelukkig was in 't convent.

„Hoe vaart zij nu, mijn zuster óéns, bij spel En blijden dans, — nu droef en grijs gesluisd?" —

Dit onderhoud brengt haar zoo geheel in 't verleden terug, dat de priester haar aan de vespers-klok moet herinneren en dan luidt ze haar vreugd, haar plotselinge vreugd over de komst van dien ouden vriend, uit over de velden:

Hém (haar vriend) roepend ... Zal hij hooren ... en [verstaan ...]

De strijd gaat niet diep, als de lezer zal hebben

Magdalena,
liefde op 't hout,
waar Jezus stierf.²⁾

Maar wie zoo veel litaneën hoort uit „zielen van Jezus", die moet zich welhaast verbazen, dat Christus nog een „teken" kan heeten, dat weersproken wordt.

En toch is Hij dat nog.

En de mensche, die zoo spreekt, lukt de „Grieken", die Jezus wel willen zien, wel door zijn „Grieksch" naam, evenals het in Johannes 12 een fijne trek in het verhaal is, dat de vragende Grieken juist de bemiddeling inroepen en verkrijgen van de eenigen uit den kring der leerlingen van Jezus, die Griekische namen droegen. Maar het staat te bezien, of wie zoo spreekt, als hier Anton van Dumkeren doet, niet gevaar loopt, de Grieken weg te zenden met de opmerking, dat ze Jezus allang hebben gezien; hebben ze niet zelf den kruisboom, waaraan zij rippen tot eeuwige vrucht; is hun eigen leed niet gedragen door de wet van het stervende tarwegraan? (Joh. 12:24.)

* * *

Maar al kan men daarom nooit te voorzichtig zijn in zijn oordeel, het is toch zoo, dat dichters weer adventsheden zingen. Daar gaat door de literatuur een verlangen naar den Christus.

Nederland staat hierin niet alleen.

In Frankrijk, b.v., is de loslating van het religieus sentiment, onder invloed van Emile Zola en Anatole France, toch niet absoluut. Daar werkt b.v. een man als André Suarès. Hij is te rangschikken onder de „linkerzijde": een persoonlijk God kent of geloof hij niet. Maar toch is het geen giftige spot, doch een uiting van oerlijk verlangen, als deze man zijn kracht vindt in een studie over Pascal, den belijder van Jezus Christus. En als hij dan klaagt: „Je suis Pascal sans Jésus-Christ", dan hoort ge ook uit dozen mond het begin van de belijdenis: wij wilden Jezus wel zien.³⁾

²⁾ „Roeping". Augustus 1924, bl. 345.

³⁾ Johannes Tielrooy, De Franche Literatuur sinds 1880. Elsevier, Amsterdam, 1924, 111.

gemerkt, e
de priester
Beatrijs:

Et ne nos,
Sed libera

en wel
niet te kl
is 't dan

Geen vrede
Was 't da
En wenkte
Er braudt
Den ik da

Op dit i
Roomsche
verwant aa
chologische
14e eeuw
geen sprak
zie de ge
is modern.
Het ond
zich raden
gemakke
dan meer
in 't kloos
En 't wilde

Haar aan
volhardend
winnen za

Ik hen
Uw ha

Hij heeft
antwoordt

En later
kleed maar
ze, in echt

Ik kan nu
Ik wanke
Op 't sch
doch er

't Heb to

Zeer mer
tot Maria,

Ach, zijn vo
de poorten
... Het go
Maar wis

Gij weet:
Beslek mijn
En dok mij
Heb deernis
En als ik, v
Gedenk dan,

Hier ont
niet en toe
belijdenis v
wekte, die
Beatrijs, af
een bede, i
omdat er it
beleden, ee
Rutten's B

En dan zij
1923), die m
ja, tot vroe
Bertrand (ge
Katholische
Augustinus
heeft belede
schrijvers n
is dat ook o
(geb. 1868).
Roomsche-Kat
en paganistia
andere zijn

Om nu va
Fransche lit
krachtige, ko
streng-roman
aan de zijde
roomsche id
ongeloofigen.

De oorlog
is de verwa
godsdienstige
niet alleszins
werkelijkheid
geest weer d
van „het kr

²⁾ Tielrooy.

³⁾ Tielrooy.

⁴⁾ Tielrooy.

⁵⁾ Tielrooy.

⁶⁾ Tielrooy.

⁷⁾ Tielrooy.

⁸⁾ Tielrooy.

⁹⁾ Tielrooy.

¹⁰⁾ Tielrooy.

¹¹⁾ Tielrooy.

¹²⁾ Tielrooy.

¹³⁾ Tielrooy.

¹⁴⁾ Tielrooy.

¹⁵⁾ Tielrooy.